

Tanácskozás a hagyományos tojásdíszítményekről

Vidák István – Nagy Máriával együtt – jelentős személyisége a népművészet archaikus technikái, formái fenntartásának, továbbéléshez segítésének. Ő hívta létre a konferenciát, alkalmat adva ezzel a tojásdíszítők és a díszítményekkel foglalkozó kutatók, gyűjteményeket gyarapító és kezelő muzeológusok számára egy hasznos, és régóta esedékes eszme- és tapasztalatcserére. A kecskeméti Szókraténusz Játékmúzeum és Műhely volt a helyszín ez év január 17-én. A támogatók a Bács-Kiskún megye Önkormányzatának Múzeumi Igazgatósága, a Bács-Kiskún megyei Népművészeti Egyesület és a Lakatos Demeter Egyesület voltak.

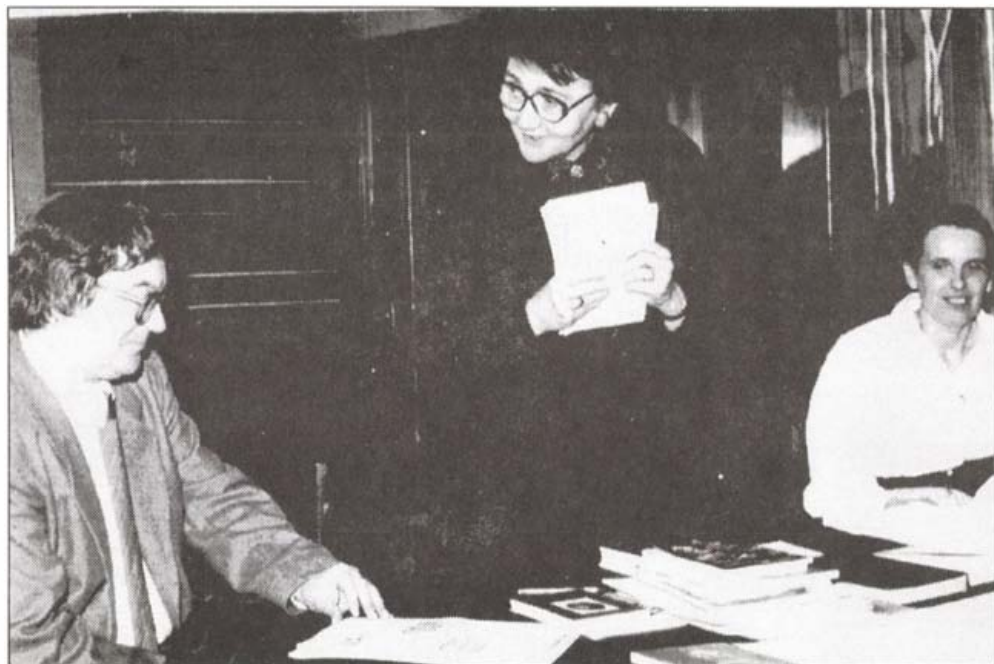
A szép számban összegyűlt tojásdíszítő és érdeklődő és csekély számú múzeumi szakembert a házigazda: dr. Kriston Vizi József igazgató köszöntötte, ugyanő nyitotta meg az összejövetelt, átadva az elnöklést alulírottaknak.

Előadásomban a Kelet-Közép-Európa hatalmas területén századunkig fennmaradt hagyományos tojásdíszítés egységes jellemzőiről beszéltem, és a magyar nemzeti sajátságok elkülönítésének nehézségéről. A magyar hímes tojások jellegzetes, másutt meg nem található díszítményei leginkább az archaikus felosztás maradványainak a reneszansz virágornamentikájával való együttes megjelenéséből adódnak. Bizonyítékul közreadtam saját szakkönyvtáramból a terület tojásdíszítését feldolgozó kiadványokat. A bemutatott anyagból meggyőződhetnek a résztvevők az archaikus díszítmények nagy idő- és térbeli azonosságáról.

Makoldiné Papp Gizella, a téma kiváló ismerője, több könyv szerzője országos áttekintést nyújtott a tojásdíszítés jellegzetességeiről különböző területeken. Bércziné Szendrő Csilla gyimesi és moldvai csángók körében végzett terepgyűjtése nyomán tartotta meg beszámolóját. Bodor Ildikó és Maleczky József a Cs. Sebestyén Károly által a Néprajzi Értesítőben (14:120-134.) publikált Felső-Torontál megyei hímes tojások nyomába eredtek, s megtalálták azokat a temesvári múzeumban. Megállapításuk szerint e tojások díszítményei feltűnő hasonlatosságot mutatnak a sárközi tojásdíszítményekkel – amelyek egyébként elég jelentősen különböznek a többi magyarországi tojásdíszítménytől. Feltevésünket a délszláv néprajzi irodalom néhány illusztrációja, és a Néprajzi Múzeum gyűjteményének délszláv eredetű hímes tojásai is támogatják, amelyet ők nem vontak be az összehasonlításba. Szelesné Kása Ilona a növényi tojásdíszítményekről tartott gyönyörű, saját tapasztalatait is bemutató, szemléletes előadást. Papp Éva, a millenáris kiállítás aranyéremmel jutalmazott tojásdíszítő dédunokája szülőfaluja és lakóhelye, a baranyai Magyaregregy tojásdíszítéséről – amelynek maga is kiváló művelője – tartott előadást. A díszítmények egymáshoz illesztését, a komponálást mutatta be a profi rutinjával: azt, hogy miként gondolkodik a tojásíró, amikor egy tojás felületét ki kell töltenie, – s közben hogyan alakulnak, módosulnak a díszítmények.

Vidák István – Nagy Mari Úz eredetű hímes tojások a Székelyföldön című előadását az előző lapokon közzöltük. Vidák István legyőzhetetlen oknyomozói, kutatói törekvése ismét felveti, hogy a néprajzi szakképzettség megszerzése az ő tájékozottsága mellett nem kívánna megvalósíthatatlan erőfeszítést, ugyanakkor ilyen nagy területen, nagy távolságokat és távoli időpontokat összekapcsoló téma kutatásánál már elkerülhetetlen a szakmai követelmények biztos ismerete. A feltevés és a bizonyított eredmény közötti fokozatok finom figyelembevételéről van szó.

Látványban is sokat nyújtott a konferencia: a legtöbb előadást diavetítés, Vidák Istváné és Papp Évát az előadó illusztrációi, rajzai szemléltették. Ehhez járult még a hí-

(Kriston Vizi József felvétele)

mes tojások bemutatója, tojáshímzés bemutatóval is kiegészítve. Megjelenni nem tudott meghívottak is elküldték anyagukat.

A vita folyamán többen is értékes kiegészítéseket tettek. Romsics Imre a kalocsai tojáshímzés történeti alakulását világította meg. A nap fénypontja azonban Szelesné Kása Ilona bejelentése volt, aki vállalkozott a második tojáshímző-tanácskozás megszervezésére az év második felében Lakitelken, ahol a mai tojáshímzők munkáiból gyűjteményt is kíván létrehozni.

Szóljunk azonban a meghívott, de sajnálatosan távol maradtokról is. Kakas Zoltán muzeológus és Lőrinc Etelka tojáshímző, néprajzi pályázó a megnövekedett utiköltség miatt maradtak távol. Eduard Polak bécsi nyugalmazott építész, a legtöbb magyar tojáshímző személyes ismerőse, a jelenkori magyar tojáshímzés legnagyobb gyűjteményének birtokosa, a híres hímestojásgyűjtő nem vállalkozott az útra, azonban meghívta a magyar tojásgyűjtőket gyűjteményének megtekintésére.

Dr. Györgyi Erzsébet

A Honismeret 1995/1. számban Ördög Emánuel névalírását a 61. oldalon súlyos hibával közöltük.

A folyóiratot gondozó MIKSZÁTH KIADÓ nevében e hibáért minden Kedves Olvasónk elnézését kérjük!